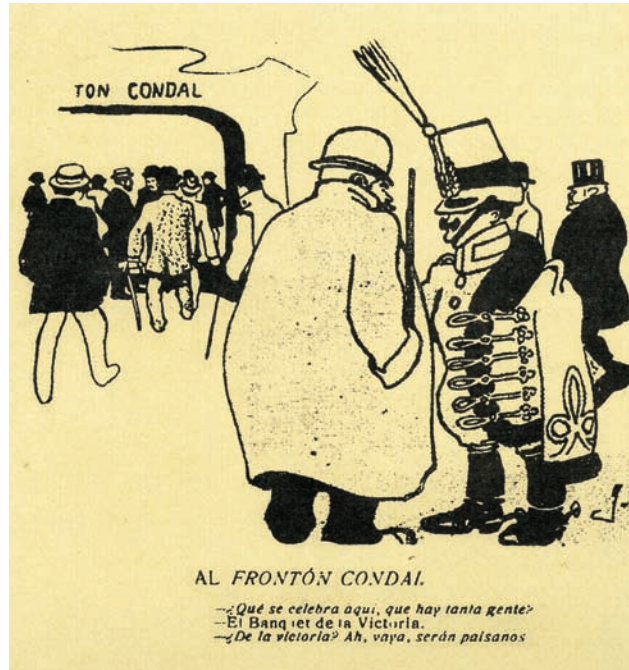

La carnisseria gihadista perpetrada contra 'Charlie Hebdo', que el diari 'Le Monde' ha considerat "l'11 de setembre francès", és la darrera baula d'una cadena de repressió i violència que la premsa àcida, la premsa satírica, ha patit des que va agafar volada, ara fa quasi dos segles.

'Charlie', '¡Cu-Cut!', 'La Traca', 'El Papus'...

El s gihadistes que van perpetrar la matança contra el setmanari *Charlie Hebdo* venjaven "el profeta". Van invocar el nom de Mahoma quan van sortir de la redacció i se sentien eufòrics per haver-lo honrat amb sang. El fonamentalisme islàmic, com tots els totalitarismes, odia l'humor. Perquè és precisament amb la sàtira que els seus pretesos guerrers queden més en evidència. L'arma més eficaç contra la intransigència, la que més la debilita, és ridiculitzar-la. El ridícul corca els peus de fang dels tirans. No debades els assassins de periodistes van triar un setmanari satíric. Un exemple de resistència. Perquè *Charlie Hebdo* és l'hereu directe, el supervivent, de dues publicacions d'humor adult —*Hara-Kiri* i *Hebdo Hara-Kiri*— que van haver de plegar per l'hostilitat obsessiva de l'administració francesa, la qual, per ofegar-los, va recórrer a la llei de 1949 de protecció de la infància i la joventut. Una llei vigent després de més de mig segle que censura les revistes infantils i juvenils i que, encara ara!, dóna la coartada per fer la vida

impossible a les dirigides als adults a través de les vinyetes.

El dibuixant Gédéon Berthelot, aleshores director de redacció de *Charlie Hebdo*, va acudir l'any 1999 a una taula rodona a Angulema amb membres i ex-membres de la comissió encarregada de la vigilància de les revistes infantils i juvenils. Un grill persistent derivat de l'aplicació de la llei del 49. Alguns d'aquests comissaris havien justificat llei i comissió aduint que mai havien actuat de mala fe. Quan va arribar el torn a Gédéon els va rectificar, sec i dolgut: "Vostès pretenen justificar-se dient que no han estat sempre malvats, però mai els hem demanat de ser ni bons ni malvats: els hem demanat de ser-hi. Vostès afirmen que han protegit la infància i que han permès la premsa infantil d'evolucionar. Però no hi ha premsa infantil! Pel que fa a la infància, està a les ciutats. Què és el que vostès han protegit? Res de res".

Referint-se a l'article 14 de la llei, que permet que una revista d'adults pugui ser retirada de la vista als quioscos, i al remat de la circulació, si les autoritats consideren que pot ser perjudicial als

ulls dels menors, Gédéon va sentenciar encara més fort: "Quant a l'article 14... Vostès han intervingut per dir que en una època van batallar per defensar *Hara-Kiri*. En realitat, potser vostès van batallar per defensar *Charlie Hebdo*, perquè és una publicació amb notorietat: és una publicació que defensen tota la premsa i tots els seus col·legues, i això ha fet difícil que pugui desaparèixer. Però la primera vegada que la Comissió va prohibir *Hara-Kiri* ningú va dir res! Em costa creure que hi va haver un debat entre vostès per salvar-la. Si hagueren estat eficaços, *Hara-Kiri* no hauria reaparegut. I no existirien, doncs, ni Cabu, ni Wolinski, ni Topor, ni Willem, ni Reiser...".

Gédéon feia esment a les primeres espases de *Charlie Hebdo* i de la premsa àcida francesa. Cabu i Wolinski van ser assassinats dimecres en l'atac a la revista. Però abans els havien intentat silenciar moltes vegades. I no eren precisament els fonamentalistes, sinó les mateixes autoritats de l'Estat que dimecres passat s'omplia la boca de llibertat i republicanisme.

D'esquerra a dreta: acudit de Junceda que va disparar l'atac dels oficials de la caserna del Bruc a Barcelona, efectes de l'explosió a la redacció d'El Papus i portada de La Traca.

Hara-Kiri, com *Charlie Hebdo*, inquietava i disgustava l'autoritat democràtica francesa. Quan *Charlie* va reproduir l'any 2006 les caricatures de Mahoma que havia publicat el diari danès *Jyllands-Posten* i que havien aixecat en ira i armes els sectors més retrògrads de l'islamisme, el president Jacques Chirac va titllar l'ocurrència de "provocació". Dimecres, François Hollande apel·lava als valors suprems de la república. Un valor suprem hauria de ser no confondre provocadors amb provocats. El darrer episodi de *Charlie Hebdo* ha estat el fermall sagnant d'una cadena d'incomprensions que no es poden atribuir al fonamentalisme islàmic.

Una vella cadena que als Països Catalans es remunta al segle XIX, quan la premsa satírica, inaugurada amb tot el bombo per *El Mole*, va començar a guanyar espai i adeptes. Aquells diaris esmolats van haver de patir sancions, prohibicions, suspensions i agressions. Agressions com la que va patir, anys més tard, *¡Cu-Cut!*

'Viva España'. Un dels màxims exponents de la premsa satírica a començament de segle va ser *¡Cu-Cut!*, situada en l'àmbit de la Lliga i combativa amb un humor no excessivament agre però sí esmolat especialment contra

Lerroux, els representants de l'Estat a Catalunya i els polítics dels partits dinàstics. *¡Cu-Cut!* va anar encadenant la ironia contra els militars, que en tenien de ben poca, fins que en el número del 23 de novembre de 1905 un acudit de Junceda que ridiculitzava l'exèrcit arran de la victòria de la Lliga en les eleccions municipals va encendre el polvorí. Els fets i l'episodi són ben coneguts. Centenars d'oficials destinats a la caserna del Bruc van assaltar les redaccions de *¡Cu-Cut!* i *La Veu de Catalunya* i els tallers on s'imprimien. Als crits de "Viva España" i "Viva el ejército español!" van destrossar-ne les instal·lacions. El paper i el plom d'impremta en van ser les úniques víctimes perquè els periodistes, alertats a temps, havien fugit dels sabres. El govern va dimitir, el fiscal de l'Estat va suspendre de manera indefinida la publicació i el nou executiu va impulsar una nova llei denominada de Jurisdiccions que sotmetia als tribunals militars qualsevol delictes contra "la nació", les institucions o els símbols de l'Estat.

Bales contra 'La Traca'. Tres dècades més tard la víctima també va ser un altra publicació satírica. Més aviat, les víctimes van ser totes les publicacions, però encara més, si és possible, *La Traca*. La guerra havia acabat amb la

victòria del bàndol sediciós i les autoritats de la *Nueva España* escampaven el terror per assegurar-se el control total de la població supervivent. Ningú no ha entès encara com l'editor de la revista, Vicent Carceller, no es va exiliar quan en va tenir l'oportunitat. *La Traca* havia fustigat durant dues dècades polítics de dreta, el rei i la cort i monges i capellans. Els seus dibuixants van ser especialment corrosius contra el bàndol franquista. Els van castigar amb l'humor més desprietat. Ells encara en van tenir menys, de pietat, quan van guanyar. Carceller i el dibuixant Modest Méndez van ser torturats cruelment per no voler identificar un altre dibuixant de la publicació, Enric Perregàs, i finalment afusellats a Paterna. Un altre col·laborador de la revista, Carlos Gómez, a qui havia estat commutada la pena de mort, va córrer la mateixa sort després de ser acusat en un consell de guerra d'haver dibuixat punys tancats i estrelles roges en les historietes que publicava a la revista de la Direcció General de Presons.

'El Papus', cas irresolt. La tercera publicació d'humor que va patir la violència dels qui no en tenen gens, d'humor, va ser *El Papus*. "Revista satírica i neurasténica", com llua al frontispici, filla d'*Hara-Kiri* i *Charlie Hebdo*, va ser fundada l'any 1972. Cinc anys més tard, el 20 de setembre de 1977, algú va lliurar un paquet al conserge de l'edifici, José Peñalver. L'artefacte va esclatar al replà, abans que el porter el pogués entrar a la redacció, i el va matar. La providència va voler que no ho fera dins, hi hauria hagut una matança. Va reivindicar l'atemptat la fantasma Triple A, però la veritat, els autors de debò, no es va saber mai. La democràcia, tot just insinuada, va ensenyar les costures brutes quan la seua policia i els seus tribunals, els mateixos derivats del franquisme, van ser incapaçs d'identificar uns feixistes que van deixar prou pistes per ser detinguts, jutjats i condemnats. Encara ara el crim continua impune. *El Papus* va ser la darrera gran víctima de la intransigència, que es manté, sota les formes que li donen els temps.

Vicent Sanchis